

REFERENCES

1. Batsevych F. S. Kosmeda T. A. Ocherki po funktsionalnoy leksikologii [Essays on Functional Lexicology]. Lviv, Svit Publ., 1997. 392 s. [in Russian].
2. Horpynych V. O. Morfolohiia ukrainskoi movy: pidruchnyk [Morphology of the Ukrainian language: a textbook]. Kyiv, Akademiia Publ., 2004. 336 s. [in Ukrainian].
3. Dashchenko N. L. Lihvostylistychnyi analiz leksyko-frazeolohichnykh zasobiv u publitsystychnomu teksti [Linguostylistic analysis of lexical and phraseological tools in non-fiction text]. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Pedahohika, 2010. Vol. 2, S. 108–115. [in Ukrainian].
4. Dudyk P. S. Stylistyka ukrainskoi movy: navchalnyi posibnyk [Ukrainian language styling: a textbook]. Kyiv, Akademiia Publ., 2005. 368 s. [in Ukrainian].
5. Zahnitko A. Movnyi prostir hramatyky: monohrafiia [Linguistic space of grammar: monograph]. Vinnytsia, Nilan-Ltd Publ., 2018. 448 s. [in Ukrainian].
6. Kovalyk I. I., Matsko L. I., Pliushch M. Ya. Metodyka lihvistychnoho analizu tekstu [Methods of linguistic text analysis]. Kyiv, Vyshcha shkola Publ., 1984. 120 s. [in Ukrainian].
7. Kochan M. Lihvistychnyi analiz tekstu: navchalnyi posibnyk. 2-he vyd., pererob. i dop. [Linguistic text analysis: a textbook]. Kyiv, Znannia Publ., 2008. 423 s. [in Ukrainian].
8. Kravchenko-Dzondza O. Lihvostylistychnyi analiz tekstu v konteksti komunikativnoi lihvistyky [Linguistic stylistic analysis of text in the context of communicative linguistics]. Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri: zbirnyk naukovykh prats. Drohobych, Pósvit Publ., 2014. S. 26–31. [in Ukrainian]. URL: http://dspu.edu.ua/native_word/wp-content/uploads/2016/04/6.pdf (accessed 01.10.2020).
9. Krupa M. P. Kryterii vidboru khudozhnoi slovesnosti dlia lihvoanalizu [Selection criteria for literary arts for linguistic analysis]. Teoriia i praktyka lihvistychnoho analizu khudozhnoho tekstu. Ternopil, Lileia Publ., 1997. S. 6–24. [in Ukrainian].
10. Lyntvar O. Lihvostylistychnyi analiz khudozhnoho tekstu yak predmet naukovoho doslidzhennia [Linguostylistic analysis of artistic text as a subject of scientific research]. Humanitarna osvita u tekhnichnykh vyshchykh navchalnykh zakladakh, 2015. Vol. 32. S. 59–71. [in Ukrainian]. Available at: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/go/article/view/9581/12095> (accessed 01.10.2020).
11. Matsko L. I., Sydorenko O. M., Matsko O. M. Stylistyka ukrainskoi movy [Stylistics of the Ukrainian language]. Kyiv, Vyshcha shkola Publ., 2003. 462 s. [in Ukrainian].
12. Pliushch M. Ya. Lihvistychnyi analiz tekstu [Linguistic text analysis]. Ukrainska mova: Entsyklopediia. Kyiv, Ukrainska entsyklopediia Publ., 2004. S. 314. [in Ukrainian].
13. Povorozniuk S. I. Spetsyfika lihvostylistychnoho analizu publitsystychnykh tekstiv [Specificity of linguostylistic analysis of nonfiction texts]. Naukovi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Drahomanova. Filolohichni nauky (movoznavstvo i literaturoznavstvo). Kyiv, 2009. Vol. 2. S. 120–125. [in Ukrainian]. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/2254/1/22_Povorozhnyk.pdf (accessed 01.10.2020).

УДК 371.3:372.881.111.1

DOI 10.25128/2415-3605.20.2.17.

ЮЛІЯ ЮЛІНЕЦЬКА

ID ORCID: 0000-0002-4357-5811

yulinetska@onua.edu.ua

кандидат філологічних наук, доцент

Національний університет «Одеська юридична академія»

вул. Академічна, 2, м. Одеса

ОКСАНА БАБІЙ

ID ORCID: 0000-0002-0375-7450

babiy_oksana@onua.edu.ua

старший викладач

Національний університет «Одеська юридична академія»

вул. Академічна, 2, м. Одеса

**ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РАМКАХ КУРСУ
АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА**

Проаналізовано науковий фонд з проблеми оновлення методів організації освітніх процесів, що передбачає отримання здобувачами вищої освіти певних лінгвістичних та екстралінгвістичних компетентностей. Передумови і можливості формування компетентностей впливають із орієнтації освіти на загальний розвиток особистості майбутнього фахівця та підтримки принципів академічної доброчесності, приділяючи увагу опануванню навичок якісного академічного письма. Встановлено, що академічне письмо є елементом академічної культури і становить систему, в якій мова є засобом формування багатоаспектного комплексу умінь, що включає не лише лінгвістичні (синтаксичні, стилістичні тощо), а й екстралінгвістичні компетентності: логіка, аналіз, повага до інших ідей та текстів. Визначено суть необхідності дотримання етичних норм та навчання формулювати й доводити власні гіпотези й висновки, оформлювати академічний текст відповідно до встановлених для англійської мови норм. Розкрито сутність понять «академічна доброчесність», «академічне письмо», «лінгвістична, екстралінгвістична компетентність». Дослідження доповнено структуровано розробленим навчальним посібником, що враховує досвід авторів зарубіжної лінгвістичної літератури, де серед навичок і вмінь, які вимагає англійське академічне середовище, вказано вміння ефективно використовувати різні способи ведення конспектів, описувати графічну інформацію, писати наукові статті. Наголошено, що саме це зумовлює найбільші труднощі у здобувачів освіти та потребує такого підходу до навчання, в якому письмова компетентність є ключовою і загальний процес навчання будується на активному використанні письмової мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічне письмо, лінгвістична компетентність, екстралінгвістична компетентність, навчальний посібник.

ЮЛИЯ ЮЛИНЕЦКАЯ

кандидат филологических наук, доцент
Национальный университет «Одесская юридическая академия»
ул. Академическая, 2, г. Одесса

ОКСАНА БАБИЙ

старший преподаватель
Национальный университет «Одесская юридическая академия»
ул. Академическая, 2, г. Одесса

**ФОРМИРОВАНИЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ И ЭКСТРАЛИНГВИСТИЧЕСКИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СОИСКАТЕЛЕЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В
РАМКАХ КУРСА АКАДЕМИЧЕСКОГО ПИСЬМА**

Проведен анализ научного фонда по проблеме обновления методов организации образовательного процесса, что предполагает приобретение соискателями высшего образования определенных лингвистических и экстралингвистических компетентностей. Предпосылки и возможности формирования таких компетентностей вытекают из ориентации образования на общее развитие личности будущего специалиста и поддержки принципов академической честности, уделяя внимание освоению навыков качественного академического письма. Установлено, что академическое письмо является элементом академической культуры и представляет собой систему, в которой язык является средством формирования многоаспектного комплекса умений, включая не только лингвистические (синтаксические, стилистические и др.), но и экстралингвистические компетентности: логика, анализ, уважение к идеям и текстам других. Определена суть необходимости соблюдения этических норм и обучения формулировать и доказывать собственные гипотезы и выводы, оформлять академический текст в соответствии с характерными для английского языка нормами. Раскрыта сущность понятий «академическая честность», «академическое письмо», «лингвистическая и экстралингвистическая компетентность». Исследование дополнено структурированным учебным пособием, учитывающим опыт авторов зарубежной лингвистической литературы, где среди навыков и умений, которые требует англоязычная академическая среда, указано умение эффективно использовать различные способы ведения конспектов, описывать графическую информацию, писать научные статьи. Отмечено, что именно это вызывает наибольшие трудности у соискателей и требует такого подхода

к обучению, в котором письменная компетентность является ключевой и общий процесс обучения строится на активном использовании письменной речевой деятельности.

Ключевые слова: академическая честность, академическое письмо, лингвистическая компетентность, экстралингвистическая компетентность, учебное пособие.

YULIYA YULINETSKA

PhD of Philology, Associate Professor
National University "Odesa Law Academy"
2 Akademichna Str., Odesa

OKSANA BABII

Senior Lecturer
National University "Odesa Law Academy"
2 Akademichna Str., Odesa

THE FORMATION OF LINGUISTIC AND EXTRA-LINGUISTIC COMPETENCES FOR HIGHER EDUCATION STUDENTS IN ACADEMIC WRITING COURSE

The acquisition of competencies (knowledge and skills) necessary for a modern professional is impossible according to known models in the context of the formation of a new humanistic paradigm of higher education. The purpose of the study is to highlight the problems of introducing academic writing as an element of academic integrity and as a basic component of academic culture in a modern university, as well as to propose a model for the development of linguistic and extra-linguistic competences while working on the writing of scientific texts in English on the basis of the textbook "Introduction to academic writing" as a way of solving the above-mentioned problems. The article contains an analysis of the scientific fund for updating the methods and forms of organizing the educational process, which involves the acquisition of certain linguistic and extra-linguistic competences by the applicants for higher education. The prerequisites and possibilities for the development of such competences derive from the orientation of education towards the full development of the personality of the future specialist and the support of the principles of academic integrity, paying attention to the mastery of high-quality academic writing skills. It has been established in the study that academic writing is an element of academic culture and is a system in which language is a means of forming a multidimensional set of skills, including both linguistic (syntax, stylistic, etc.) and extralinguistic competences such as logic, objectivity, analysis and synthesis, respect for the ideas and texts of others. The study also identified the essence of the need to observe ethical standards in the institution of higher education and to learn how to formulate and prove one's own hypotheses and conclusions, to structure the academic text according to the norms of the English language. The essence of the concepts of academic integrity, and academic writing as well as the concepts of linguistic and extra-linguistic competences is also defined. The study provided is supplemented by a structured teaching manual which was developed taking into account the experience of authors of foreign linguistic literature, where among the skills and abilities required by the English-speaking academic environment, the competence to effectively use the various methods of writing essays, describing graphic information, writing scientific article and thesis is indicated.

It is noted in the article that the mentioned skills and abilities are within the most challenging area for applicants and require an approach to learning in which written competence is a key one and the overall learning process is based on the active use of written speech.

Keywords: academic integrity, academic writing, linguistic competence, extra-linguistic competence, educational manual.

Отримання знань і вмінь необхідних для сучасного фахівця неможливе за відомими моделями в умовах формування нової гуманістичної парадигми освіти. Виклики сьогодення вимагають орієнтації вищої освіти на різнобічний розвиток особистості фахівця, спонукають до оновлення форм і методів організації освітніх процесів. Обрання концептуально нового курсу реформування освіти на всіх рівнях [4] передбачає отримання здобувачами певних компетентностей, серед яких академічна доброчесність як невід'ємний інтегральний компонент парадигмальних змін в освіті і як концепт, що має «... вагоме значення для гарантування та підвищення якості освіти...» [7, с. 4]. У спектрі компетентностей, якими має володіти здобувач вищої освіти, вагому роль відіграють лінгвістичні (знання мовного характеру) та екстралінгвістичні, а саме: культура мислення, здатність до опрацювання, засвоєння і творчого

використання інформації, здатність до використання фонових та предметних знань для підвищення ефективності комунікації.

Вищезазначене стало передумовою виникнення і запровадження в українських вишах навчальної дисципліни «Академічне письмо». Адже пріоритетом освітнього процесу та гарантією конкурентоспроможності українських фахівців як у сфері наукових комунікацій на міжнародному рівні, так і в професійному середовищі стає відповідальний підхід до принципів публікації наукових досліджень.

Проблемам дотримання принципів академічної доброчесності у вишах, забезпечення академічної культури, навчання академічного письма, формування лінгвістичних та екстралінгвістичних компетентностей здобувачів освіти різних спеціальностей присвячена значна кількість публікацій. Питання імплементації академічної доброчесності в українських вишах через формування практик академічної культури досліджено у роботах Ю. Малогулко, Ю. Бежук, О. Полоцької, Т. Добко. У працях С. Лавренко та Є. Ніколаєва розглянуто взаємозв'язок між практикою впровадження академічної доброчесності і викладанням академічного письма у вишах. Н. Смірнова розглядає можливість формування академічної грамотності на основі навчання академічного письма. Т. Бабенко пропонує мету, цілі та назви навчальних курсів щодо формування мовленнєвої компетентності з академічного письма на окремих ступенях навчання. У визначенні структурних компонентів професійної іншомовної комунікативної компетентності Н. Костенко приділяє увагу оволодінню як лінгвістичними, так і екстралінгвістичними компетентностями, а також опануванню мови з метою її практичного застосування у фаховій діяльності.

Актуальність більш детального розгляду проблеми набуття екстралінгвістичних і лінгвістичних компетентностей в рамках курсу «Академічне письмо» як каркасу для розвитку розуміння академічної доброчесності здобувачами вищої освіти зумовлена, з одного боку, важливістю формування вищезазначених компетентностей в умовах нової освітньої парадигми, а з іншого – відсутністю розробленої відповідної методики їх формування.

Мета статті: висвітлити проблеми запровадження дисципліни «Академічне письмо» як базового компонента академічної культури в сучасному університеті; запропонувати модель формування лінгвістичних та екстралінгвістичних компетентностей під час роботи над написанням наукових текстів іноземною мовою на базі навчального посібника «Основи академічного письма англійською мовою» як засобу вирішення вищезазначених проблем.

Методами наукового дослідження слугували аналіз і синтез наукової методичної і педагогічної літератури та передового досвіду впровадження курсу академічного письма у вишах, вивчення продуктів діяльності здобувачів після завершення вищезазначеного курсу, а також опис практичного досвіду.

Перед тим, як переходити до аналізу проблем впровадження курсу академічного письма і формування лінгвістичних та екстралінгвістичних компетентностей, наведемо визначення термінів.

«Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу [...] з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [4]. Культура англійської академічного писемного мовлення базується на поєднанні специфічних вимог академічного письма і норм культури англійського письма [8, с. 129]. З урахуванням того, що термін «академічне письмо» досі є предметом дискусій, ми дотримуємося наступної точки зору: академічне письмо є багатоаспектним комплексом вмінь, що включає лінгвістичні (граматичні, синтаксичні та стилістичні) і екстралінгвістичні компетентності – такі, як логіка, аналіз, критичне мислення, об'єктивність і повага до інших ідей та текстів [1, с. 89]. Визначення Г. Монашненко лінгвістичної компетентності, як тієї, що «відповідає за мовну сферу фахівця: граматично правильну побудову речень іноземною мовою, правильність написання та вимови складних лексичних конструкцій, вміння вдало висловити свої думки [...], вміння аналізувати та оцінювати зміст тексту», відповідає нашому баченню цього терміна [2, с. 83].

Аналіз лінгвістичної літератури виявив, що екстралінгвістичні компетентності «об'єднують прийоми графічно-експресивного оформлення текстів, використання допоміжних засобів (словники, довідники)», вміння ефективно читати, використовувати різні способи ведення конспектів, робити доклади, складати презентації, писати есе [5, с. 222].

Вищезазначені вміння та навички спричиняють труднощі здобувачам вищої освіти перших років навчання, оскільки середня базова освіта до 2017 р. не передбачала сталого розвитку відповідних компетентностей, зокрема англійською мовою. Національна рамка кваліфікації передбачає «використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях» тільки на рівні доктора філософії (8 кваліфікаційний рівень), тобто на рівнях бакалавра і магістра не приділено уваги розвитку компетентностей необхідних для проведення наукових розвідок та опису результатів досліджень [3]. Проте в західній системі освіти академічне письмо – це очікувана від студента здатність повідомляти про результати своєї науково-дослідницької діяльності відповідно до існуючих традицій і стандартів. Аналіз навчальних програм, які представлені на сайтах перших 10 університетів за рейтингом Academic Ranking of World Universities (ARWU 2018), виявив, що у вишах США спеціальну увагу приділено курсу для студентів першого року навчання «First year writing course». Навчання письма здійснює фахівці з академічного письма. Особливо зазначимо той факт, що деякі університети пропонують спеціальні курси для викладачів, наприклад, курс з викладання академічного письма «Writing pedagogy» в Університеті м. Чикаго.

За останні роки в академічному середовищі України спостерігаються позитивні зміни щодо більш широкого застосування академічної доброчесності і дотримання принципів академічного письма при написанні наукових робіт здобувачами вищої освіти. Норми нового закону «Про освіту» дозволяють вишам визначати свій курс інтегрування академічної доброчесності, зокрема, через включення у навчальні програми дисципліни «Академічне письмо». Так, відповідно до методичних рекомендацій, наданих у рамках Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP, «залежно від навчальних планів спеціальностей курс можливо упроваджувати як цілісний або через окремі модулі». [9, с. 3].

Враховуючи напрацювання колег-викладачів Національного Університету «Одеська Юридична Академія», котрі пройшли курс «Academic Writing Tools for Integrity» за підтримки Американської Ради в Україні, та беручи до уваги рекомендації USAID стосовно «сприяння залученню здобувачів на заняттях більше виконувати практичні письмові роботи із створення конкретного продукту», що «дозволяє надати здобувачам більш незалежних можливостей у проведенні досліджень, які сприяють розвитку їх критичного мислення та підтримці курсу інноваційного розвитку освіти», викладачі кафедри іноземних мов № 1 університету створили та впровадили курс академічного письма [6, с. 10]. Мета курсу – ознайомити здобувачів з політикою академічної доброчесності та навчити формулювати й доводити власні думки, гіпотези та висновки, складати й оформлювати академічний текст лексичними, граматичними та стилістичними засобами, які відповідають нормам, властивим англійській мові, тобто розвинути лінгвістичні та екстралінгвістичні компетентності згідно вимогам 8 кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій.

При складанні програми дисципліни «Основи академічного письма англійською мовою» було вивчено досвід авторів англомовної навчальної літератури, серед яких С. Байлі [11] і Н. Баукер [12], а також методичні розробки «Основи академічного письма» [9] і «Основи англомовного наукового письма» [10] українських науковців, визначено ряд проблем, для вирішення яких проведено дослідження і розроблено авторську модель формування лінгвістичних та екстралінгвістичних компетентностей здобувачів 3 (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Оскільки саме поєднання лінгвістичних і екстралінгвістичних компетентностей при викладанні дисципліни та розвиток навичок використання зазначених компетентностей у наукових дослідженнях англійською мовою є наразі надзвичайно важливим для молодого науковця.

Було визначено наступні проблеми:

- теоретична і практична доцільність викладання академічного письма як окремої дисципліни для підвищення академічної грамотності до рівня вимог міжнародної наукової комунікації є для здобувачів незрозумілою, оскільки письмо здебільшого асоціюється з дисципліною «Англійська мова», якій в українських немовних університетах традиційно відводиться другорядне місце;

- у більшості випадків педагоги не мають реального досвіду викладання академічного письма. Методика навчання цієї дисципліни фокусується на формуванні компетентностей для роботи з науковим дискурсом, особливостями наукового стилю, специфічними лексичними та граматичними конструкціями наукових текстів, що відрізняється від методик формування

іншомовної комунікативної компетентності при викладанні таких дисциплін, як «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Практичний курс англійської мови», «Англійська мова як друга іноземна»;

- більшість студентів не володіє достатньою мірою загальними професійними компетентностями. Це стосується здатності до логічного та критичного мислення, аналізу інформації з міжнародних джерел, вміння грамотно висловлювати свої позиції іноземною мовою, здатності діяти на основі етичних міркувань, а також навичок використання сучасних інформаційних технологій;

- для підвищення якості наукових текстів та публікаційної активності в міжнародних виданнях студентство України звертається за допомогою до суміжних дисциплін – таких, як культура наукового мовлення, дискурсивний аналіз, методологія наукового дослідження тощо. Але, для порівняння, в західних університетах складанню наукового тексту навчають безпосередньо на курсі академічного письма.

З метою усунення зазначених труднощів кафедра іноземних мов № 1 НУ «ОЮА» розробила авторську програму і навчальний посібник «Основи академічного письма англійською мовою», що дає фундамент молодим дослідникам, на якому вони будуватимуть свої академічні знання та реалізовуватимуть наукові розвідки. Програма враховує вимоги компетентнісного підходу і сприяє формуванню лінгвістичних та екстралінгвістичних компетентностей. Навчальний посібник дозволяє здобувачеві найбільш ефективно визначити зміст, стиль, послідовність презентації матеріалу для максимально повного досягнення практичної мети – написання проекту наукової роботи відповідно до міжнародних стандартів академічного письма.

Зміст посібника охоплює 7 тем, які мають однакову структуру, що полегшує сприйняття матеріалу. Обрані тематики спрямовані на формування таких екстралінгвістичних компетентностей, як критичне читання, визначення ключових слів та ідей для оформлення результатів аналізу інформації у вигляді конспекту або анотації, цитування, а також лінгвістичних компетентностей, серед яких перефразування, використання синонімів, антонімів, оформлення ідей у параграфи, редагування.

Кожну з тем поділено на три частини: теоретичну, практичну та самоперевірку знань. Теоретичний матеріал допомагає засвоїти основні характеристики поняття «академічна доброчесність» та академічного письма, базову термінологію, правила побудови і культури читання наукового тексту, техніки підготовки та стратегії редагування наукових статей, специфічні риси писемної форми наукового стилю.

Лінгвістичні особливості наукового стилю здобувачі опановують у практичній частині. Сформульовані відповідним чином практичні завдання допомагають засвоїти доречні граматичні конструкції (використання активного і пасивного станів дієслів), звертають увагу на лексичні та стилістичні особливості академічного тексту (відсутність ідіоматичних виразів, безособовий стиль викладання), зміст і композиційне наповнення. Здобувачі також набувають досвіду збирання і вивчення фактів, самостійного пошуку й опрацювання англійських джерел. При виконанні вправ перевага віддається таким формам роботи, які дозволяють здобувачам дискутувати, реалізовувати групові проекти, розвивати навички самопрезентації, аргументації, критичного мислення.

Приклади завдань:

- *Work in small groups. Compare the original passage and the paraphrase sentence by sentence. Analyze how the sentence structure and words differ by answering the questions below.*

- *Select a text related to your current research topic. Use a thinking strategy “I read / I think / therefore” to draw a conclusion based on gathered information.*

- *In pairs identify the strategies and methods of note-making. Read the article below. Make notes using different ways discussed.*

- *Watch the video provided. Read the following article to evaluate the paraphrases (A–C) according to: accuracy, changed vocabulary, changed structure. Give reasons for your decisions in the table below.*

- *In a sentence or two, summarize each of the paragraphs below. Follow the steps discussed to construct the summary. Use the following checklist to edit your summary.*

У заключній частині самоперевірки та самоконтролю завдання представлені у формі тестів і творчих завдань, що дає можливість критично оцінити власний результат.

Варто відзначити розділ, в якому міститься вхідне та фінальне опитування у вигляді таблиць “I know, I want to know, I learned”, які спонукають здобувачів до практики рефлексії, дають можливість розвинути навички самооцінювання і мотивують до побудови індивідуальної траєкторії подальшого навчання академічного письма та формування академічної культури.

На етапі вхідного опитування виявлено, що здобувачі віддали перевагу перцептивним видам мовленнєвої діяльності: читанню і розумінню англійської наукової літератури, слуханню лекцій англійською мовою. Серед мотивів вивчення дисципліни вказано складання міжнародного іспиту з англійської мови на рівень B2 та подальше навчання за кордоном.

Вказані у фінальному опитуванні мотиви показали, що здобувачі бажають удосконалювати активні види мовленнєвої діяльності: писати тексти для публікації в англійському науковому виданні; брати участь у науковій конференції і виступити з доповіддю англійською мовою; обговорити наукові досягнення з колегами. Отже, порівнюючи результати обох опитувань, вдалось встановити підвищення рівня вмотивованості здобувачів до опанування відповідними компетентностями в рамках курсу академічного письма.

Доповненням до розділів посібника є використання технології матричного штрих коду – QR-код. Таким чином запропоновано ідею інтерактивного посібника, що дозволяє опрацювати інформацію в різних об'ємах. Допоміжні аудіо і відео матеріали доступні за посиланням через QR-код на відповідних сторінках в Інтернеті, що надає можливість звернення до розгорнутого викладання кожної теми. Цей метод роботи є необхідним сучасному здобувачеві для опанування навичок самостійного пошуку інформації, критеріїв оцінювання якості інформації та оптимізації навчального часу.

Подібний навчальний посібник є своєрідним семантичним каркасом необхідної інформації, що сприяє виникненню і підтримці мотивації здобувачів в їх навчанні академічного письма та розумінню академічної доброчесності; забезпечує зростання швидкості навчання та інформаційну насиченість через доповнення текстової інформації візуальною та аудіальною. Посібник супроводжується детальною методичною розробкою планів занять для викладачів, що частково вирішує вищезазначену проблему відсутності у педагогів попереднього досвіду викладання такої дисципліни.

Зіткнувшись з необхідністю розробки власного курсу «Основи академічного письма англійською мовою» та реагуючи на багаточисленні виклики процесу викладання цієї дисципліни в сучасному українському університеті, було знайдено самостійне рішення та сформульовано системний підхід до транслявання знань і навчання відповідним компетентностям академічного письма.

Запропоновані програма та відповідний навчально-методичний посібник загалом виконали своє завдання:

- підняли мотивацію студентів до ознайомлення з конвенціями академічного письма відповідно до академічних цінностей шляхом розуміння фокусу дисципліни та її практичної орієнтованості. Результати фінального опитування вказують на домінування науково-орієнтованих цілей у здобувачів. Завдяки формуванню системи мотивів, що вимагали від здобувачів застосування навичок академічного письма у кожному з розділів програми в різних мовних ситуаціях, успішному вирішенню кожного з влучно сформульованих мовних завдань було створено умови, що призвели до ланцюжкової реакції невеликих перемог та позитивно вплинули на формування високого рівня пізнавальної та професійної мотивації здобувачів до оволодіння лінгвістичними і екстралінгвістичними навичками;

- ознайомили з лексику та структурою зразків наукового мовлення на прикладі англійських науково-публіцистичних текстів, конспектів лекцій, семінарів, дискусій, з правилами редагування, цитування та складання бібліографічного списку і, як наслідок, дали перший досвід складання дослідницького тексту англійською мовою. Аналіз наукових текстів здобувачів дав можливість оцінити підвищення рівня сформованості їх лінгвістичної компетентності і її відповідність вимогам 8 кваліфікаційного рівня;

- в результаті оптимального добору матеріалу та впровадження інтерактивних методів роботи здобувачами було опановано навички академічного письма, приділено увагу письмовим жанрам, структурі тексту та його граматичній точності, основам критичного читання,

використано такий підхід до навчання, в якому письмова компетентність є ключовою та загальний процес навчання будується на активному використанні письмової мовленнєвої діяльності.

Таким чином, проблеми адаптації курсу академічного письма в сучасному університеті можуть бути вирішені при застосуванні комплексного підходу: з одного боку, завдяки вмотивованості учасників освітнього процесу і готовності реагувати на виклики сьогодення, а з іншого – завдяки використанню належного навчально-методичного забезпечення, яке сприяє розвитку лінгвістичних та екстралінгвістичних компетентностей здобувачів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнєцова О. В., Тарасова С. О. Академічне письмо: проблеми та шляхи вирішення. Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: матеріали ІХ міжнар. наук.-метод. конф., м. Харків, 28 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 89 – 91.
2. Монашненко Г. М. Лінгвістична компетентність як складник професійної компетентності філолога. Педагогіка вищої та середньої школи. 2014. № 40. С. 81–84. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2014_40_18 (дата звернення: 14.10.2020).
3. Про затвердження Національної рамки кваліфікації: Постанова кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. №1341. Редакція станом на 02.07.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.11.2020).
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> (дата звернення: 09.10.2020).
5. Ружин К. М. Компенсаторна компетенція і стратегії її реалізації в процесі вивчення іноземної мови як другої на мовних факультетах. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2015. № 55. С. 221–224.
6. Свенсон Д. Р., Спіді Райс Т. Г., Цип'яшук М., Ромащенко І. Зовнішнє незалежне оцінювання процесів забезпечення якості освіти на факультеті адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. 136 с. URL: <https://www.newjustice.org.ua/uk/lib/doslidzhennya-ta-zviti/ekspertni-zviti-ta-rekomenditsiy/> (дата звернення: 13.10.2020).
7. Тицька Я. О. Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2018. № 34. С. 4–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_34_3 (дата звернення 14.10.2020).
8. Чуйкова Э. С. Диагностика сформированности культуры академической письменной речи. Научно педагогическое обозрение. 2018. № 1(19). С. 128–132. URL: <https://www.cyberleninka.ru/article/n/diagnostika-sformirovannosti-kultury-akademicheskoy-pismennoy-rechi> (дата звернення 14.10.2020).
9. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с.
10. Яхонтова Т. В. Основи англomовного науково письма: навч. посібник для студ., асп. і науковців. Львів, 2002. 220 с.
11. Bailey, S. (2011). *Academic writing: a handbook for international students*. 3rd ed. Milton Park, Abingdon, Oxon, [England]: Routledge.
12. Bowker, N. (2007). *Academic writing: a guide to tertiary level writing*. URL: <http://www.owll.massey.ac.nz/pdf/Academic-Writing-Guide.pdf>

REFERENCES

1. Kuzniecova O. V., Tarasova S. O. Akademichne pysmo: problemy ta shliakhy vyrishennya. Metodichni ta psykhologo-pedagogichni problem vykladannia inozemnykh mov na suchasnomu etapi: materialy IX mizhnar. nauk.-metod. konf., m. Kharkiv, 28 kvit. [Academic writing: problems and solutions]. 2017 r. Kharkiv, 2017. S. 89–91.
2. Monashnenko A. M. Lingvistychna kompetentnist yak skladnyk profesiinoyi kompetentnosti filologa [Linguistic competence as a component of professional competence of philologists]. *Pedagogika vyshchoyi ta serednoyi shkoly*. 2014. № 40. S. 81–84. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2014_40_18
3. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii [On approval of the National Qualifications Framework. The Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine] vid 23.11.2011 r. № 1341. Redaktsiia stanom na 02.07.2020p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
4. Pro osvitu. Zakon Ukrainy [On Education. The Law of Ukraine] vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
5. Ruzhyn K. M. Kompensatorna kompetenciia i strategii ii realizacii v procesi vyvchennia inozemnoi movy yak drugoi na movnykh fakultetah [Compensatory competence and strategies of its implementation in the

- process of the studying of foreign language as a second at the philological faculties]. *Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiya»*. 2015. № 55. S. 221–224.
6. Svenson D. R., Spidi Rajs T. G., Tsyryashchuk M., Romashhenko I. Zovnishne nezalezhne ociniuvannia procesiv zabezpechennia yakosti osvity na fakulteti advokatury Natsionalnogo universytetu “Odeska yurydychna akademiya” [The Independent, External, On-site Assessment of Legal Education Quality at Odesa Academy of Law]. 2017. 136 p. URL: <https://newjustice.org.ua/uk/lib/doslidzhennya-ta-zviti/ekspertni-zviti-ta-rekomenditsiyi/>
 7. Tytska Ya. O. Akademichna dobrochesnist yak element systemy zabezpechennya yakosti osvity [Academic integrity as an element of the system of education quality assurance]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Seriya «Yurysprudenciya»*. 2018. № 34. S. 4–7. URL: http://www.nbu.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_34_3
 8. Chuikova E. S. Dyagnostyka sformirovannost kultury akademicheskoy pismennoj rechy [Diagnostic assessment of academic literacy in writing]. *Nauchno pedagogicheskoe obozrenie*. 2018. № 1 (19). S. 128–132. URL: <https://www.cyberleninka.ru/article/n/diagnostika-sformirovannosti-kultury-akademicheskoy-pismennoj-rechi>
 9. Shlikhta N., Shlikhta I. *Osnovy akademichnogo pisma: metodychni rekomendatsii ta programa kursu [Fundamentals of academic writing]*. Kyiv, 2016. 61 s.
 10. Yakhontova T. V. *Osnovy anglo-movnogo naukovogo pisma: navch. posibnyk dlya stud., asp. i naukovciv [English academic writing for students and researchers]*. Lviv, 2002. 220 s.
 11. Bailey S. (2011). *Academic writing: a handbook for international students*. 3rd ed. Milton Park, Abingdon, Oxon, [England]: Routledge.
 12. Bowker N. (2007). *Academic writing: a guide to tertiary level writing*. URL: <http://owll.massey.ac.nz/pdf/Academic-Writing-Guide.pdf>.

УДК 378.811.1/9

DOI 10.25128/2415-3605.20.2.18

НАТАЛІЯ УСЕНКО

ORCID ID 0000-0003-2147-6158

n.usenko@el.sumdu.edu.ua

кандидат педагогічних наук, старший викладач

Сумський державний університет

вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У ПРОЦЕСІ ЕВРИСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Обґрунтовано доцільність використання евристичних технологій навчання на заняттях з іноземної мови. Досліджено характеристики та особливості евристичного освоєння матеріалу з іноземної мови: уміння самостійно визначати мету, завдання і способи самостійної навчальної роботи, творчо переосмислювати і трансформувати одержані знання та способи пізнавальної діяльності, здатність створювати власні освітні продукти (оригінальні нові знання та способи діяльності) й адекватно оцінювати перебіг і результати самостійної пізнавальної діяльності. Зазначено, що евристичне вивчення іноземної мови позитивно впливає на формування комунікативних компетентностей студентів, оскільки підвищує їх мотивацію та пізнавальну активність, знімає напругу на занятті, сприяє рівній діалоговій взаємодії між суб'єктами навчання, полегшує сприйняття матеріалу тощо. Принципово важливим є положення, що без наявності особистісної значущості того матеріалу, який вивчається, не можна сподіватися на його освоєння (переосмислення, трансформацію тощо) на рівні особистості. В цьому сутність і складність евристичного підходу до навчання, тому що сучасне суспільство не задовольняється тими знаннями, які просто запам'ятовуються. В зв'язку з цим з'являється необхідність розглядати формування комунікативних компетентностей студентів-медиків з позицій особистісно зорієнтованого евристичного навчання. Доведено, що евристична організація вивчення іноземної мови та її провідна складова – пізнавально-творча самостійна робота – стає суттєвим чинником успішного формування і вдосконалення комунікативних компетентностей студентів, якщо реалізуються дидактично обґрунтований комплекс спеціально підібраних евристичних методів і підготовлених завдань, необхідних для виконання самостійної творчої діяльності, зорієнтованих на успішну професійну діяльність та особистісно-професійний розвиток майбутніх медиків.